

Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşları'ndaki Yenilgisinin Amerikan Basınındaki Yankıları*

*The Reflections of Ottoman Empire's Defeat in Balkan Wars on
American Press*

Mehmet Sait DİLEK**

ÖZET

XX. yüzyılın başlarında Balkan Devletleri topraklarını genişletme arzusuyla Osmanlı Devleti'ne saldırmaya karar vermişlerdi. Bu kapsamda ittifak halinde olan devletler, Osmanlı Devletinin de savaşa hazır olmayışından istifade ederek İstanbul yakınlarına kadar ilerlemişlerdi. Büyük güçler ise savaşın etkisini giderek artırdığı bu ortamda Balkanlarda başlayan gerilimin kendi aralarında menfaat çatışmasına yol açacağını düşünerek arabuluculuk görevini üstlenmeye geç de olsa karar verdiler. Batı basını da savaşın büyük güçlere de sızrama ihtimalinden olsa gerek Balkanlarda yaşanan gelişmeleri gün gün takip etme ihtiyacı hissetmişti. Kamuoyuna duyurulan haberlerin kaynağının büyük ölçüde Londra merkezli olması Balkan Türklerinin çekmiş olduğu sıkıntıların yeterince gündeme getirilmemesine ortam hazırlamıştı. Bu çalışmada ise Balkan Savaşlarının siyasi ve askeri boyutlarının Amerikan basınında nasıl ele alındığı dönemin önde gelen gazeteleri vasıtasıyla incelemeye tabi tutulacaktır.

ANAHTAR KELİMELELER

Balkanlar, Basın, Propaganda, Savaş, Diplomasi

ABSTRACT

In the early part of twentieth century, Balkan States decided to wage war on Ottoman Empire with an eye to expand their territory. Within this scope the Allied States proceeded near Istanbul, taking advantage of the Ottoman Empire's not being prepared for war. The Great Powers, however, decided to take an intermediary role, regarding that the tension in Balkan Region

* Bu makale Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Osmanlı Devleti'nin Dağılıma Sürecinde Trablusgarp ve Balkan Savaşları, I. Uluslararası Tarih Sempozyumu'nda (16-18 Mayıs 2011) bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, mehmetisaitdilek@gmail.com

would result in a conflict of interest among themselves. The western press also needed to keep a tab on the circumstances on a daily basis because of the possibility of the war's spreading out to great powers. As the news announced to the public were mostly of London origin, sufferings of the Balkan Turks could not be brought forward in detail. In this work, the political and military dimensions of the Balkan Wars and how they were approached by American press will be studied through the prominent newspapers of the period.

•

KEY WORDS

The Balkans, Press, Propaganda, War, Diplomacy

1. Balkanlarda Gerginlik Artıyor

İngilizcede “Balkanization” kelimesi yani balkanlaştırma uluslararası siyaset dilinde, bir bölgeyi çeşitli parçalara bölmek ve ayrı ayrı milli varlıklar ortaya çıkarmak anlamında kullanılır. Bu kelime Osmanlı Devleti’nin parçalanma sürecinde önemli rol oynayan, Balkanlar bölgesinin çok milletli ve çok devletli yapısına atfen uluslararası siyaset literatürüne girmiştir.¹ Balkan Savaşları ise özel anlamda Türk tarihini; genel anlamda dünya tarihini etkileyen önemli olaylardandır. I. Dünya Harbi’ne giden yolda prova niteliği taşıyan bu sorun dünya gündemine oturmuş ve gazete manşetlerini süslemiştir. Bu makalede Balkan Savaşları’nda yaşanan süreç Amerika Birleşik Devletleri’nin önde gelen gazeteleri arasında kabul edilen “The New York Times, The Washington Post, The Christian Science Monitor, The Boston Daily Globe, The Atlanta Constitution, The Hartford Courant, The Wall Street Journal ve The Los Angeles Times’a” göre değerlendirilecektir. Böylece batı dünyasının Balkan Savaşlarına dolayısıyla Osmanlı Devleti’ne yaklaşımı Amerikan gazeteleri boyutunda irdelenecektir.

1912 yılı başlarında Balkanlar’da yaşanan küçük ölçekli olaylar daha büyük gerginliklerin gerçekleşeceğinin işaretiydi. Öyle ki Bulgar kökenli bir çetenin Türk Hükümeti’ni destekleyen halkın üzerine Üsküp yakınlarında bomba attığı² ve Osmanlı-Karadağ sınırında yaşanan çatışmalar nedeniyle Karadağlıların askeri hazırlık yapmaya başladığı haberleri Amerikan basını tarafından manşetlere taşınmıştı.³ 8 Mayıs 1912 tarihli bir haberde ise Osmanlı Devleti reform komisyon üyelerinin çalışmalarını Balkanlarda engellemek maksadıyla Manastır’da dinamit patlatıldığı ve olaya karıştığı iddiasıyla 8 Bulgar’ın tutuklandığı belirtilmekteydi.⁴

Ağustos ayı itibariyle Balkanlarda siyasi gerginliğin artmasına bağlı olarak bölgeyle ilgili haberlerin sayısı da artmaya başladı. İngiliz gazeteleri The Daily Telegraph ve The London Times’ın kaynak gösterildiği bir habere göre; Balkan-

¹ Ahmet Emin DAĞ, *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü*, İstanbul, Ağaç Kitabevi Yayınları, 2009, s.56.

² *The New York Times*, “Hurl Bombs Into Meeting”, January 13, 1912.

³ *The New York Times*, (Başlık Yok), January 17, 1912.

⁴ *The New York Times*, “Dynamite Plot in Turkey”, May 9, 1912.

larda Osmanlı makamlarını hem iç politika hem de dış politika boyutunda zora sokacak süreçler yaşanmaya başlamıştı. Örneğin Arnavutlar, Osmanlı Devleti'nden ayrılmak istediklerine dair hükümete ultimatoma sunmuşlardı. Hükümet ise krizi giderme amacıyla girişimlerde bulunmuşsa da durum ciddiyetini korumaktaydı.⁵ Osmanlı Devleti ve Karadağ arasında yaşanan gerilim ise iki taraf arasında siyasi ilişkilerin kopmasına akabinde savaşa neden olabilirdi.⁶

11 Ağustos 1912 tarihli bir başka habere göre; Üsküp yakınlarındaki Kotschana'da yaşanan gerginliklere tepki olarak Bulgaristan'da gösteriler yeniden başlamıştı.⁷ Bununla beraber, Karadağ ve Osmanlı Devleti arasında yaşanan gerginlik de giderek daha vahim hale dönüşmekteydi. Amerikan basını yaşananları; Müslüman Arnavutların saldırıları üzerine Karadağlıların silahla karşılığı bir başka ifadeyle meşru müdafaa hakkı şeklinde değerlendiriyordu.⁸ Müslüman-Hristiyan mücadelesi söz konusu olduğunda büyük ölçüde tarafgir tutum sergileyen dış basın, olayları tek taraflı şekilde manşetlere taşıyarak Müslümanların Hristiyanlara kötü muamelede buldukları iddiasını gündeme getiriyordu.⁹

Balkan Devletleri arasında siyasi ortamın giderek gerginleşmesi üzerine devletler konuya müdahil olmaya başlamışlardı. Örneğin Avusturya Dışişleri Bakanı Kont Berchthold devreye girerek; Osmanlı Devleti'nin Avrupa topraklarında (Arnavutluk ve Makedonya) federal bir yönetim oluşturması teklifinde bulunmuştu. Ancak, Osmanlı Devleti bu girişimi iç işlerine müdahale olarak değerlendirmekteydi.¹⁰

Ağustos 1912 sonlarında Karadağ Kralı Nicholas, Avrupa Devletlerinin temsilcilerine yaptığı açıklamada savaşı başlatacak girişimde bulunmayacaklarına dair güvence vererek; sadece Türk taarruzlarına karşı meşru müdafaada

⁵ *The New York Times*, "New Crisis in Turkey, August 3, 1912; *The New York Times*, "Albanians Menacing", August 5, 1912.

⁶ *The New York Times*, (Başlık Yok), August 9, 1912; *The Washington Post*, "Turkey Makes War Threat", August 7, 1912.

⁷ *The New York Times*, "Turks Slew 140 Bulgarians", August 11, 1912; *The New York Times*, "(Başlık Yok), August 12, 1912.

⁸ *The New York Times*, "Montenegrins Fight Turks on Border", August 12, 1912; *The New York Times*, "Invaded By Montenegrins", August 20, 1912.

⁹ *The New York Times*, "Turks Massacre Woman", August 17, 1912; *The New York Times*, "Massacre By Turks Inflames Servia", August 17, 1912; *The Atlanta Constitution*, "Turks Butcher Many Servians", August 26, 1912.

¹⁰ *The New York Times*, "Turkey Defies Powers", August 29, 1912; *The New York Times*, "Turkey and Her Provinces", August 31, 1912.

bulduklarını iddia etmekteydi.¹¹ Bulgar Hükümeti ise Hristiyanlara yönelik reformun gerçekleşmemesi durumunda savaşa hazır olduklarını ifade etmekten çekinmiyordu.¹² Her ne kadar iki farklı tonda yapılmış açıklama olsa da Amerikan basını Balkan Devletleri'nin her an savaşa tutuşabileceğinin farkındaydı. Öyle ki Eylül ayı başlarında Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'ın Osmanlı Devleti'ne karşı birlikte hareket edebileceği yorumları manşetlere taşındı.¹³

Büyük güçler, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de reform yapması hususunda girişimlerine hız vermeye başlamış olsa da¹⁴ Balkan Devletleri'nin savaşa hazırlandığı ve kendi aralarında birlik kurdukları giderek daha somut hale bürünmüştü.¹⁵ Öyle ki New York'ta yaşayan Yunanlılar, Balkan Savaşı öncesinde yardım kampanyası başlatarak, topladıkları parayı Yunanistan'a gönderme kararı almalarının yanısıra Türklere karşı savaşmak isteyen gönüllüleri de tespit ediyorlardı.¹⁶ Bulgar ve Sırp vatandaşları da kendi ordularını desteklemek için aynı tarz girişimlerde bulunarak Osmanlı Devleti aleyhine lobi oluşturuyorlardı.¹⁷ ABD'deki Osmanlı vatandaşları ise bu girişimlere karşı cevap niteliğinde gönüllü asker toplama kararı almıştı¹⁸

¹¹ *The New York Times*, "Montenegro Obeys Powers", August 27, 1912; *The Christian Science Monitor*, "Montenegro Will Not Provoke War", August 27, 1912.

¹² *Los Angeles Times*, "Bulgarians Want War", August 14, 1912; *The New York Times*, "Bulgarians Want to Fight", September 4, 1912; *The New York Times*, "A Bulgarian Ultimatum", September 12, 1912.

¹³ *The New York Times*, "Turks Foes May Combine", September 4, 1912; *The Washington Post*, "Combine Against Turkey", September 18, 1912.

¹⁴ *The New York Times*, "Turkey Balking at Autonomy Plans", September 8, 1912; *The New York Times*, "Powers Combine for Balkan Peace", September 25, 1912.

¹⁵ *The New York Times*, "Servians Expecting War", September 20, 1912; *The New York Times*, "Four Unite Against Turkey", September 21, 1912; *The New York Times*, "Bulgaria Clamors For War on Turkey", September 23, 1912; *The New York Times*, "Europe Frightened By Balkan Menace", September 26, 1912; *The New York Times*, "Greece, Bulgaria, Servia Mobilize", October 1, 1912; *The Boston Daily Globe*, "War is Feared in the Balkans", October 1, 1912.

¹⁶ *The New York Times*, "New York Greeks Anxious for War", October 7, 1912; *The New York Times*, "Greeks Here Give \$110.000", October 19, 1912; *The Chicago Daily Tribune*, "Greeks Enlist For The War", October 5, 1912; *The New York Times*, "Young Greeks in America Rush Home to Fight", October 20, 1912.

¹⁷ *The New York Times*, "Gives Life Savings to Servia for War", October 21, 1912; *The New York Times*, "Grouitch Here for a Servian Fund", October 28, 1912; *The New York Times*, "Americans Would Volunteer", November 3, 1912.

¹⁸ *The New York Times*, "Goods That are Contraband", October 30, 1912.

Balkanlarda yaşanan gerginliklere bağlı olarak muhtemel savaşın ayak sesleri Ekim 1912'den itibaren daha yoğun şekilde gündeme gelmeye başlamıştı. Balkan Devletleri'nin Makedonya'ya yönelik talepleri,¹⁹ Osmanlı Devleti'nin savaş hazırlıkları²⁰ ve büyük güçlerin barışı sağlama çabalarına dair çok sayıda haber okuyucuya duyurulmaktaydı. Amerikan basınının büyük bir kısmı, Balkanlarda yaşanan sorunu Balkan Devletleri'nin topraklarını genişletme arzusu olarak görmeyip; Makedonya'daki Hristiyanların reform isteği şeklinde değerlendirmekteydi.²¹

Osmanlı Devleti aleyhine oluşan bu ortamda ender de olsa Türk tarafını destekleyen haberlere de rastlanmaktaydı. Örneğin, Fransız yazar Pierre Loti, ABD Başkanı William Howard Taft'ı²² ziyaret ederek; İtalyanların Trablusgarp'a saldırdığını şimdi de bu durumdan istifade etmek isteyen Balkan Devletleri'nin bölgede savaş çıkarma gayesinde olduğunu ifade etmiştir. Loti'ye göre; yeni gelişmelerin temel nedeni Osmanlı Devleti'nin güçsüz görülmesinden dolayı topraklarının ele geçirilmek istenmesiyle ilgiliydi ancak Türkler ülkelerini savunma adına sonuna kadar mücadele edecek ruha sahipti.²³ Bu tarz bir başka haberde ise daha önce Osmanlı ordusunda görev yapmış olan Alman General Colmar Freiherr von der Goltz'un açıklamalarına yer verilmekteydi. General Goltz, Osmanlı Devleti'nin muhtemel bir savaşta Balkan Devletleri'ne karşı üstünlük kuracağını düşündüğünü bildirmişti. Goltz, Kasım 1912'de çıkan yazısında ise peş peşe alınan yenilgilerde yeterince önlem almayan komutanların rolü olduğunu iddia etmişti.²⁴

¹⁹ *The New York Times*, (Başlık Yok), October 2, 1912; *The New York Times*, "An Ultimatum Today", October 3, 1912; *The New York Times*, "Balkan States Press Demands", October 6, 1912.

²⁰ *The New York Times*, "Servian Demand Rejected", October 2, 1912; *The New York Times*, "Ottoman Army to be Mobilized", October 2, 1912; *The Chicago Daily Tribune*, "Turkey Mobilizing Troops", October 2, 1912; *The Wall Street Journal*, "Turkey Getting Ready for a War in the Balkans", October 1, 1912.

²¹ *The New York Times*, "The Balkan War Scare", October 2, 1912; *The New York Times*, "Powers Moving to Avert War", October 5, 1912; *The New York Times*, "Powers United on Policy", October 6, 1912; *The New York Times*, "Only a Miracle Will Avert War", October 6, 1912; *The New York Times*, "Europe to Pledge Balkan Reforms", October 7, 1912; *The New York Times*, "Powers Will Act to Prevent War", October 8, 1912; *The Wall Street Journal*, "The Balkan War Cloud", October 4, 1912.

²² <http://www.whitehouse.gov/about/presidents/williamhowardtaft>

²³ *The New York Times*, "Loti Saddened By Balkan News", October 3, 1912.

²⁴ *The New York Times*, "Thinks Turks Will Win", October 5, 1912; *The New York Times*, "No Officers to Teach Men", November 24, 1912.

2-Balkan Savaşı'nın Başlaması ve İlk Tepkiler

8 Ekim 1912'de Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesiyle I. Balkan Savaşı başlamış oldu²⁵ ABD'nin İstanbul Büyükelçisi William Woodville Rockhill bu bilgiyi aynı gün ABD Dışişleri Bakanlığı'na ilettiler. Amerikalı yetkililer açısından Balkan Savaşları esnasında vatandaşlarının ve kurumlarının çıkarlarını koruma öncelikli hedefti. İnsani yardımlar konusunda da aktif rol oynayan Amerikalı dış politika aktörleri, Avrupa'daki siyasal gelişmeler hususunda ise mümkün olduğunca geri planda durmakta ve kendi çıkarlarını koruma konusuna odaklanmaktaydı²⁶

Karadağ'ın savaşı başlatmış olması diğer büyük güçler açısından ise telaşa düşürecek bir aşamaydı. Önleyici tedbirler alınmadığı takdirde diğer Balkan Devletlerinin de savaşa girmesi kuvvetle muhtemeldi. Akabinde büyük güçlerin de sürece dahil olma ihtimali dünya harbinin başlaması demekti. Nitekim, 10 Ekim'de İngiltere, Fransa, Çarlık Rusya, Almanya ve Avusturya Elçileri Rumeli Vilayetleri'nde reform yapılması hususunda Osmanlı Hükümeti'ne nota verdilerse de girişimler başarısızlıkla sonuçlandı.²⁷ Amerikan basınında yer alan haberlerin geneline bakıldığında Karadağ'ın saldırısından sonra barışı sağlamanın artık mucizelere kaldığı düşüncesi ağırlık kazanmaktaydı.²⁸ Nitekim, büyük güçlerin çalışmaları sonuçsuz kalarak Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan da Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan ettiler.²⁹

²⁵ *The New York Times*, "War Declared", October 9, 1912; *The Washington Post*, "Turkey Attacked By Tiny Kingdom", October 9, 1912; *The Christian Science Monitor*, "Montenegro Begins War Against Turkey", October 8, 1912; *The Los Angeles Times*, "Montenegro and Turkey", October 10, 1912).

²⁶ *United States Department of State, Papers Relating to the Foreign Relations of the United States with the Annual Message of the President Transmitted to Congress December 3, 1912*, GPO, Washington, 1919, s.1341; *The Wall Street Journal*, "United States and Balkans", November 5, 1912.

²⁷ *The New York Times*, (Başlık Yok), October 11, 1912.

²⁸ *The New York Times*, "Balkan States Will Declare For War Today", October 13, 1912; *The New York Times*, "The European Peril", October 14, 1912.

²⁹ *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States with the Annual Message of the President Transmitted to Congress December 3, 1912*, s.1342; *The New York Times*, "Allies Explain Their Course", October 19, 1912; *The Chicago Daily Tribune*, "Balkan Allies Unite For War", October 18, 1912.

3-Balkan Savaşı'na Yönelik Siyasi Analizler ve Büyük Güçlerin Tutumu

Savaşın başlamasıyla birlikte siyasi analizler manşetlerde yer almaya başladı. Örneğin; Prof. Dr. William Milligan Sloane, Balkan Savaşı'nın Osmanlı Devleti aleyhine sonuçlanması durumunda; Amerikan çıkarlarına aykırı iki durumun gerçekleşebileceği öngörüsünde bulunmuştu. İlkin, Türk Hükümeti'nin Balkanlarda Amerikan misyonerlerine ve kurumlarına gösterdiği olumlu tavır, yeni iktidar sahibi veya sahipleri tarafından sürdürülmeyebilir ve Yunan Kilisesi'nin etkisi bölgede artabilirdi. Diğer yaşanabilecek sorun ise Amerikalı iş adamlarının kazanmış oldukları hakların geri alınma durumuydu. Böyle bir sorun olduğu takdirde Washington, Amerikan çıkarlarını korumak için yeniden faaliyete geçmek zorunda kalacaktı.³⁰

Fransız basınındaki analizlere yer veren bir başka haberde ise Avrupa'da daha büyük krizlerin yaşanabileceği okuyucuya aktarılmıştır. Teoriye göre; Balkanlardaki savaşın kısa sürmesi muhtemeldi, asıl kriz büyük güçlerin çatışma ihtimalinin giderek artmasıydı.³¹

Balkan Devletleri'nin Osmanlı topraklarında hızlı şekilde ilerlemesi dünya kamuoyunun ilgisini daha da artırdı. Askeri harekâtlar neticesinde İstanbul'un da artık muhtemel hedef haline gelmesi büyük bir krizin habercisi olarak algılanmaktaydı³² Alfred Moseley'e göre; Çarlık Rusya'nın emelleri Avrupa'da büyük bir savaşın başlamasına neden olabilirdi. Sıcak denizlere inme politikasını benimsemiş olan Rusların İstanbul'u alma girişiminde bulunma ihtimali, İngiltere başta olmak üzere birçok devletin tepkisine neden olabilirdi. Bu nedenle Moseley, dünya tarihinde görülmemiş bir savaşın çıkmaması adına Osmanlı Devleti'nin kazanması temennisinde bulunuyordu.³³ W. Morgan Schuster ise Osmanlı Devleti'nin yaşadığı çözümlenin Çarlık Rusya'ya İran'da da nüfuz kurma şansı sağlayacağını öngörüyordu.³⁴

³⁰ *The New York Times*, "America's Interest in the Balkan War", October 13, 1912.

³¹ *The New York Times*, "Paris Fears Larger Conflict", October 19, 1912; *The New York Times*, "Europe Alarmed By War Rumors", November 23, 1912; *The New York Times*, "German Warning Given to Russia", December 3, 1912.

³² *The New York Times*, "See Doom of Turkey Sounded", October 27, 1912; *The New York Times*, "Bulgars Pierce Turkish Centre", October 28, 1912; *The New York Times*, "Turks Admit Enemy Is Near", November 6, 1912.

³³ *The New York Times*, "The Balkan Crisis", October 27, 1912; *The New York Times*, "Best Thing For Europe Would be Triumph of Turkey", November 3, 1912.

³⁴ *The New York Times*, "Turkey's Collapse is Russia's Chance", November 5, 1912.

Balkan Savaşı devam ederken taraflar yaptıkları açıklamalarla kendi lehlerine kamuoyu yaratmaya da çalışıyorlardı. Örneğin Bulgar Hükümeti Başkanı Guechoff, Amerikan basınına yaptığı açıklamada ABD ve Bulgaristan arasında dostluğun devam etmesini arzuladıklarını; Amerikan Robert Koleji mezunu Bulgarların ülkesinde önemli görevlerde bulunduğunu hatırlatma gereği duymuştu. Adı geçen yetkili bu hareketiyle misyonerlere ve kurumlarına sıcak davranılabilecekleri mesajını vererek Amerikan kamuoyunun desteğini kazanmaya çalışıyordu.³⁵

Osmanlı Devleti'nin Washington'daki Elçisi Yusuf Ziya Paşa ise Türk tarafının barış görüşmeleri talebinde bulunduğu haberlerine Osmanlı ordusunun gücünden dolayı şüpheyle yaklaştığını; ne İstanbul'un düşmesinin ne de azınlıklara baskı yapılmasının söz konusu olmadığını ifade ederek güvenilir kaynaklara itibar edilmesi gerektiğini Amerikan kamuoyuna bildirmekteydi. Amerikan basınında Yusuf Ziya Paşa'nın açıklamalarına rağmen İstanbul'da gayrimüslimlere yönelik şiddet hareketlerinin olabileceği gündemden düşmediği gibi Balkan Savaşları'nda Türklerin yaşadığı felaketlere de yeterince değinilmedi.³⁶

Büyük güçlere göre de müttefiklerin cephelerde kazanmış olduğu başarılar Osmanlı topraklarında yaşayan yabancılar ve gayrimüslimlerin şiddete maruz kalma ihtimalini artırıyordu. Binlerce Müslüman sivilin hayatını kaybettiği³⁷ savaşı engellemesi gerekirken İngiltere, Fransa ve Almanya Türk karasularına savaş gemisi göndermeyi kararlaştırmaktaydılar.³⁸

ABD'nin İstanbul Büyükelçisi William Woodville Rockhill'in ısrarı üzerine ABD Başkanı Taft, Osmanlı topraklarında görev yapan Amerikan misyonerlerinin³⁹ tehlike altında bulunduğuna karar vererek USS Tennessee ve USS Mon-

³⁵ *The New York Times*, "Bulgarian Premier to American Nation", November 5, 1912.

³⁶ *The New York Times*, "Ambassador Zia Skeptical", November 5, 1912; *The Washington Post*, "Atrocities By Turkey's Foes", November 26, 1912; *The Boston Daily Globe*, "Public Opinion Against Turkey", November 10, 1912.

³⁷ *The New York Times*, "Balkan Massacres Cost 35.000 Lives", January 29, 1913.

³⁸ *The New York Times*, "Aliens in Turkey Fear Massacres", November 1, 1912; *The New York Times*, "Chatalja Forts a Strong Barrier", November 2, 1912; *The New York Times*, "Turks in Capital are Eager to Slay", November 5, 1912; *The New York Times*, "Peril of Massacre in Constantinople", November 8, 1912; *The Washington Post*, "Christians Burned Alive", November 1, 1912; *The Atlanta Constitution*, "British Warships Hurry to Turkey", November 3, 1912.

³⁹ *The New York Times*, "Many Missionaries in the Zone of War", December 1, 1912.

tana adlı iki savaş gemisinin de Türk karasularına gönderilmesine karar verdi⁴⁰ İstanbul'dan gelen bilgilere göre; hiçbir Amerikalının hayatı tehlike altında olmadığı gibi şehirde de sakin bir hava vardı⁴¹ Buna rağmen savaş gemileri İzmir'e doğru 12 Kasım 1912'de harekete geçti. Büyükelçi Rockhill'in göndermiş olduğu bilgiye göre; İngiltere, Fransa, İtalya ve Avusturya'nın ikişer savaş gemisi, Almanya'nın ise bir savaş gemisi İstanbul Limanı'ndaydı. Amerikan savaş gemilerin gelmesiyle verilmek istenen mesaj daha da kuvvetlenecekti. Böylece gambot diplomasisi metoduyla Osmanlı Devleti'ne gözdağı verilmiş oluyordu.⁴²

Doğu Anadolu'da Ermenilere karşı kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla Rus ordusunun bölgeye gönderilebileceği gibi maksatlı haberler de manşette yer buluyordu. Öyle ki ayrılıkçı Ermeniler, Balkan Savaşı'nın uzun sürerek daha kanlı olmasını istediklerine dair açıklamalar yapmaktan da çekinmemektedirler.⁴³

Osmanlı Devleti'nde yaşanan iç siyasal gelişmeler de manşetlerde yer bulmaktaydı. 23 Ocak 1913 tarihinde gerçekleşen Babıali Baskını'nda önemli rol oynayan Enver Paşa'nın büyük bir resmi New York Times gazetesine konularak İttihatçıların hükümeti devirdikleri dile getirilmiş ve Enver Paşa'nın önemli bir konuma geldiği yorumunda bulunulmuştu.⁴⁴

Balkan Savaşları'nın Amerikan basınında yankı bulan bir başka boyutu ise salgın hastalıkların ürkütücü hale dönüşmesi ve bu duruma karşı alınan önlemlerdi. İnsani yardımlar boyutunda Mısır ve Hindistan Kızılları Türk topraklarına muhtelif heyetler göndermişti. Bununla beraber İngiltere, Romanya, Almanya, Avusturya, Belçika, İsveç, ABD, Hollanda, Fransa, İtalya, İspanya, Por-

⁴⁰ *The New York Times*, "America Rushes Warships to Turkey", November 9, 1912; *The New York Times*, "Will Protect Americans", November 12, 1912; *The Washington Post*, "Ship Sent to Turkey", November 10, 1912; *The Washington Post*, "Ships Ready For Turkey", November 11, 1912; *The Christian Science Monitor*, "President Orders Warships to Protect Americans in Turkey", November 8, 1912; *The Hartford Courant*, "Cruisers Ready to Sail For Turkey", November 11, 1912.

⁴¹ *The New York Times*, "Warships Rushed to and Americans", November 9, 1912; *The Hartford Courant*, "Missionaries Are in No Danger", November 13, 1912.

⁴² *The New York Times*, "American Warships Sail For Turkey", November 13, 1912; *The Christian Science Monitor*, "Cruisers Start For Turkey", November 12, 1912; *The Los Angeles Times*, "Cruisers Sail For Asia Minor", November 13, 1912; *The New York Times*, (Başlık Yok), November 13, 1912.

⁴³ *The New York Times*, "Turks Killing Armenians", November 27, 1912; *The New York Times*, "Predicts War Till Turk is Banished", December 2, 1912.

⁴⁴ *The New York Times*, "There Were Slain With Nazim", January 25, 1913.

tekiz, Norveç, Japonya ve Çarlık Rusya'nın gönderdiği Kızılhaç heyetleri de Osmanlı Devleti'nde faaliyetlerde bulunmaktaydı. Balkanlarda yaşanan trajik durum Türk makamlarının yardım isteğiyle uluslararası bir sorun haline gelmişti. Amerikan Kızılhaç'ı ve Büyükelçiliği çalışanlarının aktif görev alarak Türk Kızılay'ı ile birlikte insani yardımlar gerçekleştirmeye başladıkları ve bu kapsamda İstanbul, Selanik, Bursa, Konya ve Ankara'da mültecilere sağlık hizmeti ve gıda yardımı sunulduğu kamuoyuna duyurulmuştu⁴⁵

4- Balkan Savaşı'na Yönelik Askeri Analizler

Ekim 1912 tarihli Londra kaynaklı haberlerde Türkler açısından savaşın kötüye gittiği ve müttefiklerin hızla ilerleyerek Edirne'ye yaklaştığı belirtiliyordu.⁴⁶ Alman yenilgiler bazı çevreler tarafından Alman askeri uzmanlarının başarısızlığı şeklinde değerlendirilmekteydi. Ancak Amerikalı askeri uzmanlar bu görüşe katılmayıp Osmanlı ordusunun savaşa gerektiği gibi hazırlanamadığı düşüncesini vurgulamışlardı⁴⁷

Alman askeri yetkilisi Persius'un cephedeki izlenimlerinin sunulduğu bir başka haberde, Osmanlı ordusunun mühimmat açısından yetersiz malzemeye sahip olduğu ve bazı cephane kutularından sabun çıktığı iddiasına yer verilmişti.⁴⁸

Amerikan basını hasta adam olarak ifade ettiği Osmanlı Devleti'nin ağır mağlubiyetler almasını; büyük ölçüde savaş hazırlıklarının yetersiz oluşuna ve komutanlar arasında derin görüş ayrılıklarına bağlamıştı.⁴⁹ Amerikalı Tuğgeneral John N. Allison ise Balkanlardaki savaşı değerlendiği makalesinde; müttefiklerin seferberlik konusunda gizlilik ve eksiksizlik ilkelerine uyduğu ve elde

⁴⁵ *The New York Times*, "Cholera Scourge Alarming", November 17, 1912; *The New York Times*, "Held Needed in Balkans", November 11, 1912; *The Washington Post*, "Capital Man a Hero", December 8, 1912; *The New York Times*, "Our Red Cross Best in Turkey", April 13, 1913.

⁴⁶ *The New York Times*, (Başlık Yok), October 20, 1912; *The New York Times*, "A Great Power Menaces Turkey", October 21, 1912; *The New York Times*, "Big Bulgar Victory Rumored", October 22, 1912; *The New York Times*, "Great Battle Due Around Adrianople", October 22, 1912.

⁴⁷ *The New York Times*, "No Discredit to Germans", November 2, 1912.

⁴⁸ *The New York Times*, "Soap in Ammunition Boxes", November 14, 1912.

⁴⁹ *The New York Times*, "Turks Badly Prepared", October 26, 1912; *The New York Times*, "Sultan's Army Broken Down", October 27, 1912.

edilen başarının emsalsiz olduğunu ifade ederek diğer devletlerin de bu durumdan ders çıkarması gerektiğini vurgulamıştı.⁵⁰

Amerikalı askeri yetkililerinin Balkan Savaşı'na gösterdiği ilgi üst düzeydeydi. ABD, askeri bir heyetin muharebe alanlarını tetkik edebilmesi adına hem Türk makamlarından hem de müttefiklerden izin istemişti. Bu gelişme, Amerikalıların sıcak çatışmaların yaşandığı alanlarda askeri gelişmeleri yakından takip etmek istediklerini ve tarafların gücünü bizzat görüp değerlendirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bununla beraber Washington'daki askeri yetkililer savaşı gün gün takip ederek değerlendirmelerde bulunuyorlardı. En önemli tespitlerden birisi de düşman hatlarını hızlıca geçip mevzileri gözetleyebilen ve kuşbakışı şehir görüntülerini elde edebilen uçakların savaşların kazanılmasında giderek etkili olacağıydı.⁵¹

Amerikan basını, askeri alanda sağlanan başarının teknolojiye bağlı olduğu düşüncesini destekler tarzda haberleri gündeme getirmeye devam etmekteydi. Örneğin ağır silahların hızlı şekilde nakliyesini gerçekleştiren askeri kamyonların öneminin Balkan Savaşları'nda daha çok anlaşılacağı düşüncesi savunuluyordu.⁵² Türk, Bulgar ve Yunan askeri birliklerinde Almanya'dan satın alınmış telsizlerin kullanıldığı ifade edilerek teknolojinin önemine bir kez daha atf yapılmaktaydı.⁵³

5- Balkan Savaşı'na Yönelik İktisadi Analizler ve Haberler

Balkan Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Türk-Amerikan iktisadi ilişkilerinin geleceği konusu da Amerikan basınında gündeme gelmiştir. New York'taki Amerikalı iş adamları Türk ve Yunan limanları vasıtasıyla gerçekleştirdikleri iktisadi faaliyetlerinin savaşın başlamasıyla birlikte aksamasından tedirgindiler. Halı, kilim, tütün, ceviz, incir, yün ve kuru üzüm gibi Türk ürünlerine ilgi gösteren Amerikalı girişimcilerin yaşadığı kimi sıkıntılar Amerikan basını tarafından dile getiriliyordu⁵⁴

⁵⁰ *The New York Times*, "Allies Have Given World a Lesson", November 8, 1912.

⁵¹ *The New York Times*, "War Lessons For Americans", November 20, 1912; *The Boston Daily Globe*, "To Study Balkan War", November 20, 1912; *The New York Times*, "Aeroplane's Value in War is Proved", December 6, 1912.

⁵² *The New York Times*, "Motor Trucks for Army Manoeuvres", October 20, 1912.

⁵³ *The New York Times*, "Supplied With Wireless", November 1, 1912.

⁵⁴ *The New York Times*, "More Opportunities There", November 30, 1912; *The New York Times*, "Feel Wars Effect Here", November 3, 1912; *The New York Times*, "Not So Bad For Rugs", November 8, 1912.

İstanbul'da Amerikan Ticaret Odası, iki taraf arasında ticari ilişkileri daha da geliştirme adına 1911 yılında faaliyetlerine başlamıştı. Bu kurumun da etkisiyle 1911-1914 yılları arasında toplam ithalat ve ihracat rakamı Balkan Savaşları'nın olumsuz etkisine rağmen 20.000.000 doların üzerine çıkmıştı.⁵⁵

Amerikan basınına yansıyan ilginç bir habere göre ise Müttefik ordularının üst üste kazandığı zaferler Alman oyuncak şirketlerini harekete geçirmişti. Müttefik askerlerini çağrıştıran oyuncak askerler üretilmeye başlanmış olup bu şirketler Amerikan pazarına da girmek istemişlerdi.⁵⁶

6- Osmanlı Devleti'nin Barış Girişimi

Osmanlı Devleti, savaşın giderek felakete dönüşmesi üzerine büyük güçlere başvurma ihtiyacı hissetti. Ancak bu isteği tarafsızlığa aykırı olduğu gerekçeyle reddedildi ve savaşın tarafların hepsinin oluruyla arabuluculuk yapılabileceği kendisine bildirildi. Nitekim 12 Kasım 1912'de Rus Büyükelçiliği yoluyla Bulgaristan Kralı Ferdinand'a bir telgraf çekilerek ateşkes istendi.⁵⁷ Çatalça vuruşmasından sonra Yunanistan hariç taraflar arasında 3 Aralık'ta ateşkes protokolü imzalandı.⁵⁸

Amerikan basını da barışın yeniden kurulmasıyla ilgili yaşanan diplomatik süreci yakından takip etmiş ve haberlerin büyük kısmında bilgi kaynağı olarak Londra'yı esas almıştı. Böyle bir durumun gerçekleşmesinde İngiltere'nin dünya kamuoyunu yönlendirebilme gücüne sahip oluşunun yanı sıra Büyükelçiler Konferansı'nın 16 Aralık 1912'de Londra'da toplanması da etkili olmuştu.⁵⁹

⁵⁵ Lealand James GORDON, *American Relations with Turkey 1830-1930 An Economic Interpretation*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1932, s.60.

⁵⁶ *The New York Times*, "Tin Soldiers in Demand", November 10, 1912.

⁵⁷ *The New York Times*, "Envoys Go to Paris to Discuss Peace", November 1, 1912; *The New York Times*, (Başlık Yok), November 5, 1912; *The New York Times*, "France's Reply Unfavorable", November 5, 1912; *The New York Times*, "Turkey Again Asks Powers to Help Her", November 6, 1912; *The New York Times*, "War Suspended After Turkey Sues For Peace", November 14, 1912.

⁵⁸ *The New York Times*, "Bulgars Tried to Rush Forts", November 19, 1912; *The New York Times*, "Greeks Refuse the Armistice", December 4, 1912; *The Christian Science Monitor*, "Allies Sign Truce Pact With Turkey Without the Greeks", December 4, 1912; *The Boston Daily Globe*, "Balkan Peace Pact Signed", December 4, 1912; *The Hartford Courant*, "Armistice to be Signed Tomorrow", December 2, 1912.

⁵⁹ *The New York Times*, "Meeting of the Envoys", December 17, 1912; *The Christian Science Monitor*, "Peace Conferees in London Gather for First Session", December 16, 1912.

Taraflar arasında yapılan görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanınca 3 Şubat 1913'de savaş yeniden başlamıştı.⁶⁰ Cephelelerdeki askeri başarısızlıkların devam etmesi ve Edirne'nin 26 Mart 1913'te düşüşü üzerine Osmanlı Hükümeti geri adım atmak zorunda kaldı ve 30 Mayıs 1913'te taraflar arasında Londra Antlaşması imzalandı.⁶¹ Robert Green adlı yazara göre 26 Mart günü Türklerin bir başka ifadeyle hilalin Avrupa'dan çıkarılışının kutlanacağı bir gün olmalıydı. Hristiyanlar da artık ittifak halinde hareket etmeyi benimsemeliydi.⁶²

7- II. Balkan Savaşı

Bulgaristan'ın diğer Balkan Devletleri'ne göre daha fazla toprağa sahip olması taraflar arasında yeni gerginliklere yol açtı. Akabinde bu anlaşmazlıklar savaşın ikinci safhasının başlamasını kaçınılmaz kıldı. Türk ordusu yeni oluşan durumdan faydalanmak adına harekete geçti ve 22 Temmuzda Edirne'yi işgalden kurtararak bir nebze de olsa toprak kaybını azaltmış oldu. Amerikan basını, Türklerin kaybetmiş olduğu toprakların bir kısmını geri almasını Londra kaynaklı aktararak; bu durumun mevcut sıkıntıları yeniden gün yüzüne çıkarcak bir gelişme şeklinde değerlendirmişti⁶³ Pierre Loti ise Amerikan basınının aksine Trakya'nın Türklere ait olduğunu söyleyerek Türk askeri harekâtını savunma ihtiyacı hissetmişti.⁶⁴

Sonuç

Amerikan gazeteleri tüm dünya kamuoyu gibi Balkan Savaşları'nı ilgiyle takip etmiş olup uzmanlar savaşın askeri, siyasi ve iktisadi sonuçlarını haritalar, resimler, istatistikler ve ajanslardan gelen bilgiler vasıtasıyla analiz ederek makro boyutta dünya düzenini mikro boyutta ise Amerikan çıkarlarını bekleyen tehlikeleri değerlendirmeye tabi tutmuşlardır. Bu kapsamda büyük bir savaşın yaklaştığına dair yorumların fazlalığı göze çarpmaktadır.

⁶⁰ *The New York Times*, "Fierce Attack on Adrianople", February 4, 1913; *The Christian Science Monitor*, "Armistice at End Allies Renew War, Attack Adrianople", February 4, 1913.

⁶¹ *The New York Times*, "The Fall of Adrianople", March 27, 1913; *The New York Times*, "Balkan Foes Sign Treaty of Peace", May 31, 1913; *The Boston Daily Globe*, "Balkan Peace Treaty Signed", May 31, 1913; *The Atlanta Constitution*, "Turkey and Balkans Sign Treaty Today", May 30, 1913; *The Chicago Daily Tribune*, "Combatants Sign Treaty of Peace", May 31, 1913.

⁶² *The New York Times*, "Christian Reunion", March 29, 1913.

⁶³ *The New York Times*, "Turkey's Advance Scars Powers", July 23, 1913; *The Boston Daily Globe*, "Turkey Pushing War in Bulgaria", July 25, 1913; *The Hartford Courant*, "British Premier Warns Turkey", July 22, 1913; *The Los Angeles Times*, "Asquith Warns Turkey", July 27, 1913; *The Chicago Daily Tribune*, "Turkey Orders Taking of Cities", July 21, 1913).

⁶⁴ *The New York Times*, "Loti Pleads For Turkey", July 27, 1913.

Amerikan gazetelerince sunulan Balkan Savaşlarıyla ilgili haberlerin büyük bir kısmının Londra merkezli olması hem ülke basınının bilgi kaynağı boyutunda İngiltere'den etkilendiğini hem de İngiltere'nin dünya kamuoyunu yönlendirecek güce sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, I. Dünya Harbi esnasında İngilizlerin propaganda yöntemini bilinçli şekilde devreye koymasıyla daha da belirginleşmiş ve kendi çıkarları doğrultusunda tarafgir haberler önde gelen Amerikan gazetelerin manşetlerine taşınmıştır. Basını büyük ölçüde etkisine alan lobicilik ve propaganda faaliyetlerinden dolayı Türk halkının Balkan Savaşları'nda ve akabinde I. Dünya Harbi'nde yaşamış olduğu sıkıntılar ve felaketler de yeterince gündeme getirilmemiştir. Özellikle Türkler aleyhine bilinçli şekilde gerçekleştirilen karalama kampanyası büyük güçlerin devreye direkt olarak girdiği I. Dünya Harbi'nde zirveye çıkmıştır. ©

KAYNAKLAR

The Boston Daily Globe

The Chicago Daily Tribune

The Los Angeles Times

The Atlanta Constitution

The Christian Science Monitor

The Hartford Courant

The New York Times

The Wall Street Journal

The Washington Post

DAĞ, Ahmet Emin (2009), *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü*, İstanbul, Ağaç Kitabevi Yayınları.

GORDON, Lealand James (1932), *American Relations with Turkey 1830- 1930 An Economic Interpretation*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.

United States Department of State, Papers Relating to the Foreign

Relations of the United States with the Annual Message of the

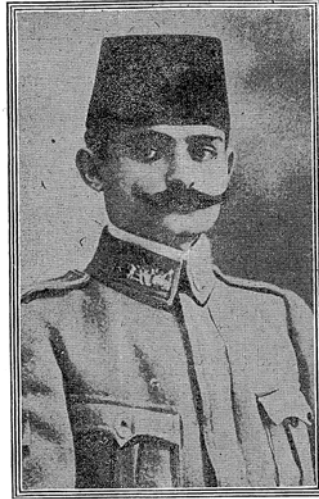
President Transmitted to Congress December 3, 1912, GPO, Washington, 1919.

<http://www.whitehouse.gov/about/presidents/williamhowardtaft>

(Son Erişim Tarihi 2 Kasım 2012)

EK I

ENVER BEY

The New York Times, 25 Ocak 1913

EK II

Scene of the Threatened War in the Near East.

(With Figures Showing the Populations and the Strength of the Armies of the States Involved.)

The New York Times, 3 Ekim 1912
EK III

The New York Times, 6 Ekim 1912

EK IV

Proposed Cession of Territory by Turkey.

The New York Times, 24 Aralık 1912